

Prva poglavlje

Avgust 2000.

Uvek se osećala potpuno isto. To je za nju bilo iznenađenje. Olakšanje. Uzbuđenje. Pomalo i sramota. Dok je odlazila, svesna svog dela, odupirala se brižljivo potisnutom iskušenju da se osvrne – još se sećala kako joj je stari Bob u novinskoj agenciji rekao da je glumački talent jedna od najvažnijih osobina dobrog novinara. Naravno, osećaj stida javljao se prilično retko, ali kad je u pitanju bila prava tragedija, onda bi se prišunjao onaj osećaj da je parazit, da zarađuje na nečijoj nesreći.

Zaista je bio užas tako nešto uraditi; ukradeni automobil naleteo je na bebu u kolicima; vozač se nije zaustavio, ali ga je policija uhvatila nekih sedamdeset pet kilometara dalje. Dečaćić je smešten na odeljenje za intenzivnu negu i bilo je veliko pitanje da li će preživeti; roditelji su bili podjednako i ljuti i bolom skrхани dok su sedeli grčevito se držeći za ruke na klupi odmah ispred bolničkih vrata.

U pola pisanja članka, dobila je imejl iz kancelarije: da li bi mogla na brzinu da uradi tekst o frizuri Polin Preskot (što je bilo u žiži interesovanja otkako je postala izgovor njenom mužu za uzimanje kola kojima bi onda prešao jedva sto metara); uskoro bi joj poslali fotografiju. Jedva otrgnuvši misli od nesrećnog povređenog deteta, Jokasta se pitala da li ijedan drugi posao na svetu nameće toliko raznorodne vrste pritiska u tako kratkom roku. Izveštaj je poslala preko mobilnog i samo što se vratila na tekst o detetu, zazvonio je telefon.

„Da li ste to vi, gospođice...?“

„Jokasta, da“, reče prepoznavši glas dečakovog oca. „Da, Dejv, ja sam. Ima li vesti...?“

„Da“, reče on. „Da, biće mu dobro, izvući će se, upravo smo ga videli, čak je uspeo i da se osmehne!“

„Dejv, tako se radujem, veoma se radujem“, kazala je Jokasta s ogromnim olakšanjem, ne samo što će beba preživeti već i što ju je to toliko pogodilo, i gledala u monitor očiju zamagljenih od suza.

Dakle, ipak nije novinar srca kamenoga, još ne.

Sačuvala je članak i proverila elektronsku poštu; bilo je tu razno-raznih gluposti, jedna poruka od njenog brata, nekoliko od prijatelja – i jedna koja joj je izmamila osmeh.

Zdravo, Božansko Stvorenje. Naći ćemo se u Domu kad se vratiš.
Nik.

Odgovorila je Niku da će stići do devet sati, a onda, prelistavši svoj dnevnik, shvati da je tačno petnaest godina otkako je krenula na put u Tajland u potrazi za avanturama. Uvek se toga sećala. Pitala se da li su i druge dve pamtile. I šta li rade. Nikad se nisu ponovo sastale kao što su obećale. Na to je mislila svake godine, na obećanje koje su dale jedna drugoj – a nikad ga nisu održale. Verovatno je tako i bolje. S obzirom na sve što se dogodilo...

Nik Maršal je bio urednik političke rubrike u *Skeču*, Jokastinim novinama; nije radio u sjajnoj zgradi *Kanari Vorf*, nego u jednoj od otrcanih kancelarija iznad galerije za novinare u Donjem domu. „Tako je nekad izgledao desk“, rekao je Jokasti jedan stariji kolega. I zaista, mnogi novinari koji su pamtili Flit strit dok je stvarno bio pravo mesto za novine a ne uspomena, zavideli su političkim izveštačima što rade u središtu dešavanja, a ne u blistavim kulama do kojih se dugo putuje taksijem.

Jokasti se uvek činilo da je život političara i novinara izuzetno sličan; u obe oblasti su prevashodno radili muškarci, pokretala su ih ogovaranja i alkohol (u Donjem domu se piće moglo dobiti u svako doba dana i noći), vladala je atmosfera velikog i iskrenog drugarstva i među protivnicima i među saradnicima. Ona je volela i jedne i druge.

Nik ju je sačekao u Glavnom predvorju i odveo u *Enin bar*, u utrobu Doma, na posebno mesto gde su se okupljali poslanici, novinari i skupštinski izveštači, vodeći je ka maloj grupi u sredini.

„Šta želiš, draga?“

„Dupli šardone.“

„Dobro. Loš dan?“

„Ne, zapravo dobar. Ali sam umorna. Ti?“

„Dobro sam. Da li još neko želi nešto?“

Grupa uglas odgovori: „Opet isto“, Jokasta im se nasmeši.

„Zdravo, momci. Šta je ovde novo? Ima li neka vruća priča?“

„Prilično je mlako“, reče Juan Gregori, novinar *Sandej njuza*.

„Vođstvo laburista se smanjuje, Bler gubi kontrolu, svašta se priča – nema toga za šta već nismo čuli. Je li tako, Nik?“

„Bojim se da jeste. Izvoli, draga...“ Saže se da je poljubi. „Zadovoljna što me vidiš?“

„Naravno.“ I bila je, bila je.

„Hajde onda, popij to. Vodim te na večeru.“

„Bože. Čime sam to zaslužila?“

„Ničim. Gladan sam, a i ne vidim da će se ovde išta zanimljivo dogoditi.“

„Pravi si gospodin, znaš?“, reče Jokasta i ispi piće.

* * *

Nik je zaista *bio* gospodin. Otac mu je bio vrlo bogat zemljoposjednik, a Nik je sa najboljim ocenama diplomirao na odeljenju za klasične nauke na Oksfordu. Imao je prilično staromodno držanje – u svakom slučaju bliže starijoj generaciji – i rano se zagrejao za politiku da bi, videvši kako to izgleda u stvarnosti, shvatio da će „hodnike moći“ brže dosegnuti preko političke rubrike u novinama. Bio je inteligentan novinar istraživačkog duha, a njegova najpoznatija udarna priča, ako je to uopšte važno, bilo je otkriće da veoma uvaženi konzervativni ministar kupuje čarape i gaće u dobrotvornim prodavnicama.

Jokasta je uvek govorila da je za nju to bila ljubav na prvi pogled. Prvog dana kad je počela da radi u *Skeču*, Nik je ušao u redakciju, a njoj su bukvalno klecnula kolena. Kad joj je rečeno da je on politički urednik, radosno je pretpostavila da će ga svakodnevno viđati; otkrivši da on dolazi samo povremeno na redakcijske sastanke ili da se u četiri oka vidi sa Krisom Polokom, urednikom, doživela je ozbiljan udarac. A jednako je bilo i kad je čula da ima devojkicu u svakoj redakciji. Nije bila iznenađena; veoma zgodan (pored toga što je bio izuzetno visok: oko sto devedeset centimetara), imao je bujnu smeđu kosu, velike žalosne smeđe oči duboko usađene ispod čupavih obrva, dug, veoma pravilan nos, i usta koja je mogla bespomoćno opisati jedino kao potpuno zavodljiva. Nije imao smisla ni za jedan timski sport, ali je dobro trčao i već učestvovao na maratonu i u Njujorku i u

Londonu, i koliko god da bi se prethodne večeri napio, svakog jutra je jurio po Hempsted Hitu gde je stanovao.

Nije baš bilo sasvim tačno da ima devojkicu u svakoj redakciji, ali su ga žene obožavale. Tajna je bila u tome što je i on njih obožavao. Kad je Jokasta Forbs stigla u *Skeč*, zapravo – i začudo – nije imao nikakvu stalnu vezu.

Nekoliko meseci ga je besramno progonila i očajavala sve dok jedne noći, otprilike godinu dana ranije, kad su se oboje dobro napili na zabavi koju je priredio *Spektator*, nije odlučila da je otvoren pristup jedini način da nešto uradi i počela veoma odlučno da ga ljubi. Ne želeći ništa da prepusti slučaju, predložila je da odu u njen stan. Nik je priznao da se navukao.

„Nemaš predstavu koliko dugo mi se dopadaš.“

„Ne“, obrecnula se, „nemam. Mada sam ti jasno dala do znanja da se ti meni dopadaš.“

„Znam, ali sam mislio da je to puka ljubaznost. Mislio sam da devojkica tvog izgleda mora imati desetine mladića.“

„Oh, za ime božje“, rekla je Jokasta, legla u krevet pored njega i tako je konačno – i veoma srećno – njihova veza potvrđena.

Ali sigurno ne i potpisana. A to je mučilo Jokastu. Povremeno bi ostala u njegovom stanu, ponekad on u njenom (a u tom slučaju on je trčao po Klapam Komonu), ali su bili u ozbiljnoj vezi i shvatali su da je sledeći korak zajednički život. Nik je više puta ponovio da nema nikakvog razloga da sa tim žure: „Oboje radimo užasno mnogo, savršeno smo srećni, zašto bismo išta menjali?“

Jokasta je videla nekoliko razloga za promenu, a najjači je bio taj što su zajedno već više od godinu dana i, ako su toliko srećni, onda je to veoma dobar razlog za promenu. A činjenica je bila i da joj je trideset tri godine, što je značilo da će za sledeći rođendan napuniti trideset četiri, a svi su znali da sa trideset pet biti sam ne predstavlja više obeležje samostalnosti, već postaje razlog za brigu.

„I, kuda me vodiš?“, upita ona dok su išli hodnikom.

„U Kovent Garden“, odgovori on. „*Mon Plaisir*. Večeras ne želim da vidim nikoga iz branše.“

Ovo je bilo neobično; jedan od razloga za malobrojne romantične večere sa Nikom bila je činjenica da je on toliko bio zaljubljen u svoj posao i voleo svakoga s kim je radio, pa je često mislila da bi on, ako bi je ikad zaprosio i kleknuo pred nju, pa spazio da je tu i Trevor

Kavana iz *Sana* ili Eben Blek iz *Sandej tajmsa*, i njih pozvao da im se pridruže.

Iznenada je shvatila da se čak nije ni očešljala otkako je izašla iz bolnice. „Sačekaj trenutak“, reče, „moram do toaleta. Naći ćemo se u Glavnom predvorju.“

Ali kad je kroz nekoliko minuta stigla do ogromnog prostora u srcu Donjeg doma, zatekla je Nika zaokupljenog razgovorom sa nekim njoj nepoznatim; mahnuo joj je.

„Izvini“, reče prilazeći joj bez daha, „moraćemo do moje kancelarije načas. Ovo je bila prilično zapanjujuća mala dojava.“

„O?“

„Blanketova poslednja ideja za rešenje azilantskog pitanja. Hajde, draga, kunem ti se da neću dugo.“

„I?“, reče kad su konačno stigli u *Mon Plaisir*. „Pričaj mi kako si prove-
la dan. Izgledate umorno, gospođo Kuk.“

„I jesam umorna, gospodine Batleru.“

Jednom su otišli na kostimiranu zabavu prurušeni u kuvaricu i batlera, i od tog doba povremeno bi, po potrebi, koristili ova tajna imena u imejlovima (ne baš tako tajanstvenim).

„Ali bilo je dobro. Jedna tragedija, jedna plitka vest – frizura gospođe Preskot. Ponekad mi je dosta takvih tekstova.“

„Ali tako ih dobro pišeš.“

„Znam, Nik“, reče, i zaista je to dobro radila; koliko god novinara da je stajalo na pragu, ona je mogla ući u svačiju kuću, u svačiji život, zahvaljujući svojoj mladalačkoj dražesnosti i donekle, a toga je bila svesna, i svom izgledu. Ako je trebalo birati između razgovora sa novinarom, muškarcem u strogom odelu, ili sa neverovatno mladolikom devojkom dugačke plave kose i neobuzdanih plavih očiju, na čijem se licu ogleđa žaljenje, a glas odiše saosećanjem dok vam govori da je ovo najgori deo njenog posla i da sasvim mrzi što mora da vas zamoli za razgovor, ali ako biste imali malo strpljenja, ona će vam to olakšati najviše što može – onda to i nije bila tako teška odluka. Jokasta je dobijala više autorskih tekstova o ljudskim sudbinama i onome što se u struci nazivalo tragedijama nego gotovo iko drugi u Flit stritu. Ali ju je to zamorilo; čeznula je da ima svoju rubriku ili da bude strani dopisnik, ili čak i politički urednik.

Međutim, nijedan urednik joj neće pružiti takvu priliku; bila je nezamenljiva u onome što je radila. U prevashodno muškom okruženju kao što je novinarsko, plavuša sa prelepim nogama imala je svoje mesto i zadatak da uradi onaj tekst koji drugi novinari nisu mogli. Naravno, bila je izuzetno dobro nagrađena za ono što je radila, ali, kao i u vezi sa Nikom, bila je svesna da želi više.

„I, da li se tebi nešto dogodilo danas? Osim udarne priče?“

„Ručao sam sa Dženet Frin.“

„Da li bi trebalo da budem ljubomorna?“

„Nikako. Žena-čudo: političar, petoro dece, poznata po proevropskom usmerenju, izbačena iz vlade u senci, nije za mene. Ne dopada mi se baš, ali je neverovatna snaga na koju treba računati.“

„I?“

„I, prilično joj se smučilo ono što se dešava u stranci. Svi su malo-dušni. Kaže da Hag nije samo premijerovo delo, da je stranka sve pogrešno shvatila. Da nikad više neće ući.“

„I?“

„I – priča se da će neki od njih stati tome na put. Uz pomoć nekoliko desno usmerenih ljudi iz stranke. Ljudi koji su spremni da kažu da ovo ništa ne valja, da znaju da mogu bolje, i da se njima pridružimo.“

„A da li takvi ljudi postoje?“

„Očigledno. Čed Lorens, za početak.“

„Stvarno? Pa, za njega bih glasala. Najzgodniji muškarac u Vestminsteru. Barem prema *Kosmopolitenu*.“

„Što mu neće naškoditi – na desetine ženskih glasova. A imaju na svojoj strani i nekoliko prilično starijih i važnih ljudi u stranci. Najistaknutiji je Džek Kirkland.“

Džek Kirkland se uzdigao iz retko bezizgledne početne pozicije za jednog konzervativca – iz južnolondonske radničke porodice, do položaja ministra prosvete u Konzervativnoj stranci.

„I, kuda ovo vodi, Nik?“

„Nova stranka, malo levo od centra, ali i dalje prepoznatljivo konzervativna, predvođena prilično harizmatičnom grupom koja će se dopasti biračima, kako razočaranim Blerovim tako i konzervativnim. Postoji sve veće nezadovoljstvo Blerom, zbog onoga što ne postiže. Isto važi i za Hag. Ima mnogo spontanih konzervativnih glasača koji čeznu za promenom i nekom vrstom pobožne nade da će sve biti bolje. Ako mogu videti nekog novog i jakog i reći 'da', to je već bliže

ovome, to bih mogao da prihvatim, Kirkland i njegova vesela družina bi mogli proći prilično dobro.“

„I, šta ova superžena Frin želi da ti uradiš?“

„Da privolim urednika da ih novine podrže kad dođe vreme. Mislim da bi pristao. Sve ovo će prijati njegovoj romantičnoj prirodi.“

„Romantičan! Kris Polok!“

„Ne kao u ženskoj literaturi, više kao David i Golijat, pobeda slabijeg, u tom smislu. A naši čitaoci su upravo ona vrsta ljudi o kojoj Frin govori.“

„O, dobro. A kad i kako to može da počne?“

„Moraju da prikupe sredstva i da privuku još ljudi na svoju stranu. Rekao bih da će se sve lepo zakuvati do konferencije.“

Nasmešila se kad ju je pogledao velikim smeđim blistavim očima.

„Možda“, reče pažljivo, „možda će mi ovo stvoriti veliku priliku za moj prvi pravi članak. Nikad se ne zna.“

„Jokasta, znaš da te obožavam, ali ovo nije priča iz nečijeg života.“

„Može da bude. Kladam se da, za početak, Čed Lorens vodi zanimljiv privatni život. Bilo kako bilo, ne želim da se zamaram ubeđujući te. Moram da poradim na šampanjcu. Živeli. Za stvaranje novog pokreta konzervativaca. Ili, bilo šta.“

„I njegovu pratilju ljudsku sudbinu.“

Marta pogleda kroz prozor svoje kancelarije i na nebu vide prve nagevštaje zore. Radila je čitave noći. Naravno, bio je juli i svitalo je veoma rano: tek je prošlo četiri sata. Volela je da radi noću, smatrala je da je to uzbudljivo; i gotovo izopačeno, nikad nije bila ni najmanje umorna.

U svakom slučaju, sad je završila; trebalo je još samo odštampati dokument i u potpunosti ga, sa konačnim promenama, pripremiti za potpisivanje. Pozvala je sekretaricu iz noćne smene, ali joj niko nije odgovorio. Očigledno je otišla da prošetala. To su uvek radile, ogovarale u nečijoj kancelariji. Veoma neprijatno. Pa, ovo će morati da ide na kucanje. Odnela je dokument dole, rekla im da je pozovu kad završe i odlučila da priligne na sat i po u sobi za odmor, zatim ode u teretanu i vrati se u kancelariju. Klijenti dolaze da sklope posao u podne,

bilo je veoma važno da ništa ne krene naopako. Bio je to jedan od najvećih poslova na kojima je radila – jedna velika finansijska kuća preuzima drugu, a sve je bilo složenije pošto su oba preduzeća imala predstavništva po celom svetu, a uz to je izvršni direktor kompanije koju su oni zastupali bio pravi zanesenjak.

Ali – uspeli su. *Sejers Vesli*, jedna od najvećih i najuspešnijih advokatskih kancelarija u Londonu, vodio je borbu u ime svog klijenta i pobedio. A Marta Hartli, sa trideset tri godine jedan od najmlađih partnera, predvodila je tu borbu.

Bila je srećna, zaista veoma srećna. Štaviše, zaradila je ogroman novac za *Sejers Vesli*, što će se u dogledno vreme odraziti na njenoj plati. Na njenoj plati od trista hiljada funti. Ostvario se njen san da se obogati.

Kad je poslednji put posetila roditelje, otac ju je sasvim blago upitao šta radi sa zarađenim novcem; na njeno nezadovoljstvo, pojavila se na spisku žena za koje se verovalo da će postati uspešne u Sitiju, *nova skoro-milionerka*, pisalo je, a porodica joj se zapanjila saznajući kolika su joj primanja. Nije im rekla da je suma netačna i da zapravo zarađuje dvadeset hiljada više.

„Trošim“, rekla je.

„Sve?“

„Pa, nešto sam, naravno, uložila. U deonice i slično.“ Zašto je osećala potrebu da se brani? „I uplatila sam onaj tajmšer u Verbijeru. I to bi se moglo nazvati ulaganjem – ako ne odem tamo, iznajmiću je.“ A to već dve godine nije učinila jer je bila prezauzeta. „Moj stan je bio prilično skup“, nadala se da neće pitati koliko skup, „a mora da vredi barem dvostruko više nego što sam ga platila. Mnogo dajem u dobrotvorne svrhe“, rekla je odjednom pomalo ljutito. „Stvarno mnogo. A i spremna sam, i čekam da tebi i mami pomognem da kupite kuću kad se penzionišete.“

Dosad je ponos sprečavao Hartlijeve da prihvate novac od svoje dece, ali činilo se da će to postati neizbežno – i bolno. Marta je toga bila svesna i trudila se da ne bude nametljiva u tom pogledu, ali nije postojao pravi način da se kaže: „Gledajte, mama i tata, uzmite trideset hiljada, vama je taj novac potrebniji nego meni.“

Novac je držala na računu koji je donosio visoke kamate; tokom poslednjih pet godina štedela je bez velikih teškoća. Gotovo da ju je plašila pomisao da je u stanju da to uradi.

Ali uglavnom je u životu ugađala sebi i toga je bila svesna. Stan joj je bio prelep, u jednoj od najtraženijih modernih višespratnica u Doklendsu, ogromni prozori od valjanog stakla, podovi od hladnog, svetlog drveta, nameštaj kupljen kod *Konrana* i *Perversa i Perversa*; posedovala je mercedes SLK kabriolet, koji je koristila samo vikendom; u prostoriji koja je služila kao garderoba mogli ste da vežbate izgovor velikih modnih imena, *Armani*, *Guči*, *Ralf Loren*, *Dona Karan*, a gomi-la cipela nosila je imena *Tod i Džimi Čo* i *Manolo Blanik*; i radila je u proseku četrnaest sati svakog dana, često i vikendom, društveni život joj je bio veoma skroman, jedva da je ikad odlazila u pozorište ili na koncert pošto je često morala da otkáže.

„Šta je sa mladićima?“ Sestra, udata već sedam godina, imala je troje dece. „Pretpostavljam da izlaziš sa ljudima koje srećeš na poslu.“

„Da, tako je“, kratko je uzvratila Marta i to jeste bila istina; imala je dve sasvim obične veze sa advokatima otprilike njenog nivoa, i jednu srcelomnu sa trećim, Amerikancem koji je bio oženjen što joj je rekao kad je već bilo kasno i kad je u njega bila već do ušiju zaljublje-na. Marta je odmah raskinula, ali je bila užasno povređena i prošlo je godinu dana pre nego što je ponovo i pomislila da li će s nekim izaći.

Imala je nekoliko dobrih prijateljica, zaposlenih kao i ona sama, s kojima je povremeno odlazila na večeru, i dva homoseksualca koji su joj bili izuzetno dragi i koji su bili dragoceni pratioci u zvaničnim prilikama. Ali negde duboko u njoj postojalo je jedno mračno mesto kojem je pokušavala da se odupre, mada ju je ono u sebe uvlačilo u besanim noćima, obično nakon što bi saznala da joj se još jedna prijateljica zauvek skrasila pored nekog muškarca; mesto ispunjeno strahovima – od života u kojem neće imati s kim da podeli ni uspehe ni nevolje, u kojem se ostvarenje jedino moglo meriti materijalnim stvarima, i da će, kad se osvrne, sa žaljenjem videti život prepun potpune sebičnosti.

Ali, rekla bi sebi ujutro kad pobegne sa mračnog mesta, samački život joj je savršeno odgovarao, i ne samo zbog velikih ambicija; niko joj nije brljao po rasporedu niti se mešao u njen uobičajen red, nije bilo prljave odeće i neopranih šoljica, niti su širom rasprostrte novine narušavale savršenost njenog stana. Ako ništa drugo, to je značilo da je imala potpuni nadzor nad svojim životom.

* * *

U šest se vratila u kancelariju, prethodno se pogledavši u ogledalo u prostoriji za odmor; zapravo je izgledala kao da je cele noći spavala.

Marta nije bila lepa devojkica; bila je ono što Francuzi zovu *jolie laide*. Lice joj je bilo malo, ovalnog oblika, koža svetla, oči tamne i sjajne, ali joj je nos bio malčice prevelik u odnosu na lice, što je mrzela i povremeno je razmišljala da se podvrgne operaciji. Nije bila zadovoljna ni usnama, takođe prevelikim po njenom mišljenju, iako su joj zubi bili savršeni i veoma lepi. A njena kosa... Smeđa, lepa i sjajna, ali veoma ravna i tanka, zahtevala je beskrajnu (i izuzetno skupu) negu tek da bi se napravila jednostavna lepršava kratka frizura koja je izgledala kao da je kosa oprana i ostavljena da se prirodno osuši.

Njen izgled bio je rezultat, kao i sve ostalo u njenom životu, velikog i napornog rada.

Azijka umornog izgleda uključivala je usisivač u njenoj kancelariji.

„Dobro jutro, Lina. Kako ste?“

Marta ju je dobro poznavala; uvek je dolazila u šest na ovaj, prvi od tri posla koja je svakodnevno radila.

„Izvinite, gospođice Hartli. Da dođem kasnije?“

„Ne, ne, samo nastavite. Kako ste?“

„Oh, malo umorno.“

„Verujem da jeste, Lina. Kako je porodica?“

„Oh, nisu loše. Ali mi Džasmin pravi nevolje.“

„Džasmin?“

Marta je videla fotografije Džasmin, lepe trinaestogodišnjakinje koju su roditelji obožavali.

„Da. Pa, zapravo je u pitanju škola. Škola je loša. Ona se dosađuje. Ništa ne uči. Kaže da su nastavnici loši, da ne mogu da održe disciplinu. A ako se trudi da uči, zaviljavaju je, govore joj da je štreb. Vi znate šta je štreb, gospođice Hartli?“

Marta odmahnu glavom.

„Štreber, neko ko samo uči. I tako je popustila. A znate da su u prethodnoj školi govorili da je sposobna za fakultet. To me boli, gospođice Hartli, zaista boli.“

„Lina, pa to je grozno.“ Marta je zaista tako mislila; takvu vrstu traćenja je mrzela. „Zar ne možete da je prebacite u drugu školu?“

„Sve škole u kraju su loše. Razmišljam da radim na još jednom poslu, uveče u samoposluzi, tako bih mogla da joj platim privatnu školu.“

„Lina, to će vas iscrpsti.“

Lina se nasmeši.

„Vi ste našli da mi govorite o iscrpljivanju, gospođice Hartli. Svake noći radite.“

„Znam, ali ja kod kuće nemam porodicu u kojoj moram da brinem.“

„Pa, nema svrhe brinuti o njima ako će završiti primajući socijalnu pomoć.“

„Sigurna sam da Džasmin nikad ne bi...“

„Polovina mladih u državi je nezaposlena. Bez stručnog obrazovanja, bez iščega. Izlaz je jedino u obrazovanju. A Džasmin ga neće dobiti ako ostane tamo gde je sada. Moram da je izvučem odande. A ako to znači da ću ja morati više da radim, radiću više.“

„Oh, Lina!“ Bože, ovakve stvari su ljutile Martu. Kako se ovaj jezi- vi sistem usuđivao da ovako decu odbacuje, a u isto vreme se kleo u svojim besmislenim statističkim izveštajima da standard raste. Koliko pre neki dan je pročitala da veliki broj dece dolazi u srednju školu a da ne znaju da čitaju. Mislila je na svoje divno akademsko obrazovanje koje je stekla u gimnaziji; tako nešto bi trebalo da bude dostupno deci poput Džasmin, pametnoj deci iz siromašnih sredina koja zaslužuju da svoje sposobnosti pravilno iskoriste. Ali ostalo je još samo nekoliko gimnazija, a pre neki dan je čula da se neki ministar prosvete zalaže da se i one zatvore do sledećih izbora; delaju, rekao je, suprotno opštem uzoru. Baš im je uzor...

„Sigurna sam da će se izboriti“, reče bespomoćno. „Pametna deca se uvek izbere. Snaći će se nekako.“

„Niste u pravu, gospođice Hartli. Ne znate kako je tamo. A nijedno dete ne želi da se izdvaja. Ako se svi Džasminini drugovi okrenu protiv nje zato što ona hoće da uči, šta će onda raditi?“

„Ja... ne znam.“ Zapita se iznenada, neobuzdano, da li bi trebalo da se ponudi da sama plati Džasmininu školarinu – ali šta sa nekom drugom Džasmin, sa drugom pametnom a uništenom decom, nije mogla svima pomoći. I nije u pitanju bilo samo obrazovanje; otac joj je uvek pričao o starijim parohijanima koji čekaju dve godine da bi zamenili kuk i leže užasnuti i zaboravljeni u prljavim bolnicama koje

vodi prezaposleno medicinsko osoblje. Ali šta je mogla uraditi? Šta iko može da uradi?

Hitro i nemilosrdno odbaci pomisao na ono što bi zaista mogla uraditi. Ili makar pokušati.

Proverila je svoj dnevnik, samo da se sasvim uveri da nema nika- kve privatne obaveze, da nijednu rođendansku čestitku toga dana ne mora da pošalje – uvek je imala čitavu gomilu pripremljenu u fioci – niti bilo kakav važan telefonski razgovor koji bi morala obaviti. Sve je, međutim, bilo sređeno. Sestri je poslala neko cveće – uvek bi se setila njenog rođendana. Bio je to dan kad su se svi upoznali na aero- dromu *Hitrou* i krenuli na svoja putovanja. I tada je rekla koliko je rešena da postane uspešna i bogata. Pitala se da li su druge dve prošle dobro kao ona. I da li će se i sa jednom od njih ikada više sresti. Izgle- dalo je da za to ne postoji gotovo nikakva verovatnoća. A i svakako bi mnogo bolje bilo da se to ne dogodi.

Klio se pitala da li je dovoljno hrabra da to uradi: da mu kaže šta je uradila, da mu kaže i zašto. Neće mu se dopasti. Ni najmanje. Dakle – o, *Klio, hajde, saberi se. Možda treba da se udaš, ali si još uvek ličnost. Hajde, telefoniraj i reci mu. Pa treba da se suočiš sa svojim verenikom, ne sa nekakvom lekarskom komisijom...*

„Halo? Džozzi? Ovde Klio Skot. Da, zdravo. Mogu li da razgova- ram sa gospodinom Grejvsom, molim vas? Molim? O, je li? O, u redu. Mora da je bila veoma dugačka lista. Pa... Da li bi mogao da mi se javi, molim vas? Kad završi. Ne, kod kuće sam. Hvala, Džozzi. Do viđenja.“

Do đavola. S ovim, dakle, neće brzo završiti. Još ima vremena da se predomisli. Ali...

Rezak zvuk telefona je natera da poskoči. Džeremi svakako nije tako brzo završio.

„Klio Skot? Zdravo. Ovde Mark Salter. Samo sam hteo da vam kažem koliko nam je drago što ćete raditi sa nama. Siguran sam da će vam se dopasti, a nama ćete biti od koristi. Što pre to bolje. Vidim da ste se usudili da tražite slobodne dane za medeni mesec. Neverovatno drsko. Pa, radujem se skorom susretu. Do viđenja, Klio.“

Dopadao joj se Mark Salter. On je bio stariji saradnik u poslu i jedan od razloga što je toliko želela taj posao. To, i što je blizu kuće.

Odnosno onoga što će joj biti dom. To je bilo nešto što je mogla da kaže Džeremiju: da je jedan od činilaca na kojima je zasnovala svoju odluku bilo to što je posao tako blizu Gilforda. To bi trebalo da mu se dopadne. Sigurno...

„Ne razumem.“ Sedeli su napolju u Kovent Gardenu na kasnom popodnevnom suncu; njegovo lice – njegovo pomalo ozbiljno lice – odavalo je i zbunjenost i ljutnju. Kada biste tražili glumca koji treba da glumi hirurga, često je mislila Klio, izgledao bi kao Džeremi: visok, uspravan, smeđe talasaste kose i sivih očiju na savršeno izvajanom licu. „Zaista ne razumem. Dogovorili smo se da ćeš raditi samo povremeno. Da bi tako mogla da me podržiš koliko je god moguće. I da vodiš računa o kući, naravno.“

„Znam, Džeremi.“ Dade znak konobaru da ode. „I znam da je trebalo da se posavetujem s tobom pre nego što sam prihvatila. Ali u prvi mah radilo se o povremenom poslu. Ali bila su dva, jedan stalni. I samo su mi telefonirali i ponudili mi taj, i kazali da moram odmah da se odlučim, jer postoje i drugi...“

„Siguran sam da bi sačekali dok ne porazgovaraš sa mnom.“

„Da, svakako. Ali...“ Odjednom dobi nadahnuće. Malčice nepošteno nadahnuće. „Zvala sam te, mora da ti je Džozie rekla. Ali bio si u sali. A ja sam morala da – odlučim. Ne shvatam zašto ti to toliko smeta. Znaš da sam završila opštu praksu, dogovorili smo se da bi bilo idealno...“

„Ovo nema veze s tim da li radiš povremeno ili imaš stalni posao. I ako zaista ne shvataš, onda mislim da imamo teškoće. Ozbiljne teškoće.“

Klio za trenutak uhvati panika, slepa panika od koje se želudac vezuje u čvor.

„Džeremi! Ne govori tako. Molim te. To je smešno.“ Sad se povratila. „Ne idem na ulicu. Biću lekar opšte prakse. Blizu kuće u kojoj ćemo živeti. Treba nam novac, znaš da nam treba...“

„Klio, biti lekar opšte prakse znači imati prilično puno radno vreme...“

„I ti radiš veoma puno radno vreme“, rekla je pogledavši ga ljutito. „Šta ja treba da radim dok ti operišiš šest dana u nedelji? Da brišem nepostojeći nameštaj? Ja sam školovan lekar. Volim svoj posao. Ovo je divna prilika za mene. Molim te, raduj se zbog mene.“

„Činjenica da ja toliko radim jeste razlog više da budeš kod kuće kad sam slobodan“, rekao je. „Treba mi podrška, ne želim da iscrpljen dođem kući i da te zateknem jednako umornu, ili da te uopšte ne nađem kod kuće.“

„Slušaj“, reče znajući da je zapravo ona ta – makar donekle – koja nije u pravu. „Žao mi je ako... ako te nisam dovoljno pitala za mišljenje. Ali danas sam dobila predračun za radove na krovu. Znaš, da se promene crepovi. Deset hiljada, Džeremi. Samo za krov. Mislim da čak ni rad sa privatnim pacijentima subotom ujutro neće moći da ti donese toliko novca, zar ne? Ne u ovom trenutku. Sigurno kad postaneš viši specijalista.“

„A dotad moram da izdržim bez tvoje podrške? Shvatam.“

„Oh, Džeremi, prestani s tim smešnim ponašanjem.“ Klio je brzo gubila strpljenje; to je bilo dobro, bio je to jedini način da prikupi hrabrost i suoči se s njim. „Ti sve izvrćeš. Naravno da te podržavam. A novac koji zarađujem može da ide na kuću da se što pre završi.“

„Počinjem da mislim da nije trebalo ni da kupimo tu kuću“, rekao je neraspoloženo buljeći u svoje piće. „Ako će nam biti toliki teret.“

„Džeremi, znali smo koliki teret će biti. Ali smo se složili da vredi.“

Kao što i jesu, kad su se zaljubili u nju, u divnu seljačku kuću iz ranog viktorijanskog perioda, u lepom selu u neposrednoj blizini Godalminga. Zapuštana decenijama, trula i vlažna, ipak je bila kuća iz njihovih snova.

„Ovde možemo ceo život proživeti“, rekla je Klio gledajući u vlagom umrljanu, istrulelu tavanicu po kojoj su se igrali sunčevi zraci.

„A ona soba pored kuhinje će biti potpuno savršena za zabave“, rekao je Džeremi.

„A bašta je“, kazala je Klio istrčavajući kroz trošna zadnja vrata u zaraslu neurednu džunglu koja se, činilo se, pružala kilometrima, „naprosto divna. Sve ono drveće. Tako volim drveće.“

I cena je bila neverovatno niska – a onda su se suočili sa stvarnošću kad su pristigli prvi predračuni za radove. A to je bio jedan od razloga što je bila u takvom iskušenju da prihvati stalni posao. Jedan od razloga...

Džeremi i Klio su se upoznali dok je ona stažirala u Univerzitetском centru u Hejstingsu a on bio specijalizant; nikad nije potpuno poverovala da je uspela privući nekoga tako lepog i harizmatičnog kao što je bio on.

Beznadežno se u njega zaljubila i bila duboko povređena kad joj je veoma jasno stavio do znanja da će proći mnogo godina pre nego što bude pomislio na bilo kakvu ozbiljnu vezu. Potpuno ponižena, upustila se u vezu sa jednim od saradnika stažista, ali posle dve godine gotovo zajedničkog života, jedne noći je neočekivano došla u njegov stan i zatekla ga s drugom u krevetu.

Užasno povređena i razočarana, neko vreme je sve muškarce odbijala i radila niz veoma zahtevnih bolničkih poslova, da bi se konačno odlučila za gerijatriju i specijalizaciju u bolnici *Royal Bejzvoter*.

Džeremija je ponovo srela na lekarskom skupu o gerijatriji; bio je specijalista u bolnici *Vojvoda od Kenta* u Gilfordu i držao je predavanje o ortopedskoj hirurgiji kod starijih pacijenata, a prema rasporedu sedenja na večeri našli su se jedno pored drugog.

„I, jesi li udata?“, upitao je posle polučasovnog obazrivog ćaskanja; i: „Ne“, odgovorila je, „nikako, a šta je s tobom?“

„Takođe nikako. Nikad nisam našao nikoga ko bi mogao da se meri s tobom.“

Godinu dana kasnije su se verili; sada je za nekoliko nedelja trebalo da se venčaju. Uglavnom je bila veoma srećna, ali ponekad bi je ispunio nemir. Kao što je to sada bilo.

„Gledaj“, reče nežno položivši svoju ruku na njegovu, „zaista, zaista mi je žao. Nisam ni pomislila da bi to toliko značilo.“ (*Lažljivice, Klio, lažljivice*; to je bio njen skriveni talenat, laganje.) „Pusti me da radim šest meseci. Ako ti i posle toga bude zaista smetalo, napustiću posao. Obećavam. Šta kažeš?“

Ćutao je, očigledno još istinski povređen.

„U redu“, na kraju reče, „ali stvarno ne očekujem da će mi se to dopasti. A sada, možemo li, molim te, da naručimo? Umirem od gladi. Posle podne sam imao tri operacije kuka i četiri kolena. Jedna od njih je bila veoma složena...“

„Pričaj mi o tome“, reče pozvavši konobara. Najbrži način da se Džeremi oraspoloži bio je da ga pažljivo slušate dok govori o svom poslu.

„Pa“, kaza on udobnije se namestivši u stolici pošto je naručio veliki odrezak i bocu klareta i, kao i obično, zagundao što je ona naručila

ribu, list na roštilju, govoreći joj da se izgladnjuje, „prva operacija, odnosno prvi kuk je potpuno propao, pa sam morao...“

Klio se naslonila i trudila da se usredsredi na ono što je govorio. Jedan par je seo za susedni sto; oboje ispijeni od sunca i mršavi, očigledno su putovali s rančevima na leđima... baš kao i oni. Ona sama naravno nije bila mršava – u svakom slučaju, ne na početku. Ali kasnije... Često bi mislila na njih tri u ovo doba godine, kad je London bio prepun putnika sa rančevima, o tome šta li rade druge dve i koliko dobro bi se sad slagale. Verovatno ne dobro, a to, još verovatnije, nikad neće ni saznati.